

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ

№ 22

На 2 декември 2014 г. се проведе заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия при следния

Д н е в е н р е д:

1. Разглеждане на молба от Правния институт за обучение и решаване на спорове извън съда за членство в Обществения съвет.
2. Предложения и становище за подобряване на изборния процес – отлага се.
3. Въпроси за причините за големия брой недействителни бюлетини в изборите за Народното събрание на 5 октомври 2014 г.
4. Доклад на Дончо Пачиков за готовност за електронна връзка между членовете на Обществения съвет.
5. Разни.

Присъстваха: Даниел Стоянов – председател, от Асоциация за реинтеграция на осъдени лица; Йорданка Бачева- заместник-председател, от сдружение „Нова алтернатива”; Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права; Надежда Гологанова – Гражданска инициатива за свободни и демократични избори; Ивайло Цонев – Европейско общество за защита на човешките права България; Божидар Василев – Федерация

на независимите студентски дружества; Стоянка Балова – Институт за социална интеграция.

От Централната изборителна комисија присъстваха госпожа Росица Матева, господин Цветозар Томов и Йорданка Ганчева.

Заседанието бе открито в 14,25 ч. и председателствано от господин Даниел Стоянов – председател на Обществения съвет.

* * *

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Добър ден! Откривам заседанието. Въпреки че вече имаме кворум, пак сме в хипотезата на изменения чл. 12, ал. 1, изречение второ – с 15-минутно отлагане. Призовавам за конструктивност и диалогичност.

Преди да дам предложения за обсъждане в дневния ред, искам да помоля за един процедурен въпрос. Нека да не повтаряме практиката в един без пет да изпращаме по имейлите материали и да ги гледаме в два часа. Тази практика беше характерна за участието ни в работата в Гражданския борд, където дори и по време на заседание на Гражданския борд се изпращаха документи. За мен лично е необясним фактът, след като е имало време един месец, в дванадесет без пет да се опитваме да изпращаме имейли с доста съществени предложения. Аз аплодирам ентузиазма на всички участници, но молбата ми е, нека да уважаваме и собственото си време и най-малко, поне както сме се разбрали, 24 часа толеранс. Лично аз няма да докладвам и няма да поставям на обсъждане въпроси, които не са пристигнали 24 часа преди заседанието.

От предишното заседание, което беше на 4 ноември, беше постъпила молба за членство в Обществения съвет на една неправителствена организация. Тогава взехме принципното решение да поканим представител на тази организация, тъй като ни направи впечатление, че е регистрирана в Смолян, че има трима

регистрирани наблюдатели. Взехме тогава решение да поканим представител на организацията, който да ни запознае с дейностите и да ни каже как смята да участва изобщо в работата на Обществения съвет.

Защо за нас това е важно? До момента по книга се водят 14 организации. От тези 14 организации по устав трябва да имаме първоначален кворум от 7, ние от август месец не сме имали кворум, участваха между три до пет човека в заседанията. Второ, статутът на Обществения съвет е особен. Общественият съвет се крепи единствено и само на желанието на членовете, посочени от организациите, да участват в неговата работа и зависи единствено и само от тяхната лична мотивация доколко и в каква степен биха участвали и допринесли за изпълнение целите на Обществения съвет.

Предлагам да дадем думата на колежката, която да каже нещо за организацията и така както сме взели принципното решение, по какъв начин и защо най-вече искате да станете членове на Обществения съвет към Централната избирателна комисия.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Казвам се Милена Денчева и в момента представлявам Правния институт за обучение и решаване на спорове извън съда. Създаден е през 2006 г. Смолян не е избран случайно като място за създаването му, защото в България за съжаление все още малко се прилагат приемите на медиацията и когато се регистрира този правен институт, освен че избрахме Смолян като едно място митично – Родопите са митично място, все пак нали, избрахме го заради това, че там се срещат хора с различно вероизповедание, с различни културни интереси, ако мога така да се изразя. Считахме, че може би е подходящо място за създаването на нашия институт именно поради тази причина – защото има някаква по-висока вероятност там да има конфликти, които биха могли да

бъдат разрешавани с прийоми на медиацията. Затова избрахме това място. Разбира се, имаме офис и в София.

Занимаваме се с обучение на медиатори. Не са много тези, които сме обучили, но се старяхме през годините да обучаваме хора, които биха могли да бъдат полезни за обществото като цяло. Затова в редиците на нашите обучени медиатори има и няколко депутати, много юристи, разбира се, защото е много важно според нас юристите да навлязат в тази материя, която в България все още не е застъпена толкова силно. Има също така богослови, лекари, въобще представени са всякакви професии. Правили сме доста обучения, когато са ни канили някъде, включително в частни фирми, както и на някои други места.

Общо взето с това се занимавахме през годините. Ние считаме, че принципите на медиацията имат голямо бъдеще и е нужно да бъдат прилагани навсякъде, ако е възможно, в системата на управление, така както това се прави вече масово в Италия, така както се прави в Съединените щати. Всъщност нашите първи лектори, които бяха обучени в Правния институт, бяха обучени именно от Американската асоциация на юристите.

Участвахме за първи път тази година като наблюдатели в изборите, затова сме толкова скромно представени – само с трима наблюдатели. Нашата идея беше да имаме някакво усещане за процеса, в който се извършват изборите, какво се случва в самия изборен ден, как протича този процес, какви конфликти могат да се зародят между хората като цяло – и тези, които гласуват, и тези, които са в комисиите. Това беше нашето желание това да наблюдаваме и това да видим на изборите, как изобщо се извършват в България.

Участвали сме веднъж в дистанционен мониторинг в Германия преди две години, когато имаше избори там за Бундестаг.

Искаме, ако е възможно, да дадем нашия принос, да го направим. Защото действително приемите в медиацията (виждали сме го в действие) могат да разрешат ситуации и конфликти, които на първо четене изглеждат нерешими. А всъщност няма такова нещо, което да не може да се реши междуличностно между хората. Това е доказано и затова медиацията е много полезна в това отношение. Идва един момент, в който хората, когато са в неформална обстановка, може да им отнеме час, два, три, но накрая те си казват какъв им е проблемът и обикновено това е проблем, който е на вътрешното усещане на човека и така се заражда някакъв много глупав конфликт, който се оказва, че е съвсем елементарен.

Това е общо взето нашата идея, заради която искаме да участваме. Искаме да дадем нашия принос, ако е възможно, към Обществения съвет.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Тоест, аз доколкото разбирам, Вие с Вашето присъствие в качеството си на медиатор може да инициирате медиация в момента, в който ние решим да се скараме? Примерно.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Не бих препоръчала да се карате, но бих могла да го направя.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Но аз задавам обратно въпроса: как вашата организация смята да допринесе и има ли желание за постоянно участие, а не търси някакви, дори не знам и какви, дивиденди, защото участието е свързано с работа?

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Аз не мисля, че може да има някакви дивиденди от това да вършиш обществена работа, която е на доброволни начала и за която всъщност имаш желанието да се включиш, стига да искате да ни приемете. Имаме желанието да се включим и да работим.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: А вие имате ли капацитет и възможност примерно да изпращате хора на заседанията?

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Имаме достатъчен капацитет. Има много желаещи да се включат доброволно, така че каквито специалисти си изберете, такива ще ви пращаме.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Колеги, някой друг има ли въпроси? Заповядайте.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз имам няколко въпроса към Вас, госпожице Денчева. Първо, по кой начин се финансира вашата дейност? Второ, как се отнасяте към електронното гласуване? И трето, смятате ли, че на прага на електронното правителство в България бихме могли да организираме електронна комуникация, тоест дистанционно присъствие на нашите събирания чрез методите и възможностите на компютърната техника? Това са ми въпросите, Вие сте като изпит, нали така?

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Да, явно съм като на изпит.

По първия въпрос. Ние си имаме членски внос, който не е голям, фондация сме, както казах. Общо взето, нашето финансиране идва от обученията, които правим. Парите, които взимаме, вече решаваме какво да ги правим – дали да ги даряваме някъде, дали част от тях да останат във фондацията. Ние нямаме много разходи, честно казано, тъй като всички участваме на доброволни начала, пак подчертавам, включително и обучаващите.

Нашата идея беше съвсем различна, когато създавахме самия правен институт. Много ни хареса това, което заимствахме като метод за решаване на спорове, както вече казах, и просто бяхме много въодушевени. Затова започнахме по този начин, защото решихме, че България има нужда от това. След това се нароиха много такива организации, някои от тях вече работят със съда, което е похвално и ще е много хубаво, ако се случи, защото действително е малко тегава съдебната система, през която се минава, и някои неща могат да бъдат спестени.

На въпроса как се отнасям към електронното гласуване. Говоря лично от свое име, ако трябва да съм честна, малко са ми смесени чувствата към електронното гласуване и още не мога да взема някакво решение дори за себе си дали това ще е полезно или не. Видях как действа, знам как се случват нещата в други държави, виждала съм го. Говоря за електронното гласуване, не за машинното, но честно казано, не са ми много големи наблюденията, за да мога да дам някакъв конкретен отговор, просто казвам, че са ми смесени. Защото според мен в него, като във всяко нещо, което се преви, има поле за манипулация.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Вие занимавате ли се, имате ли онлайн банкиране?

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Имам, да.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Вярвате ли му?

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Не особено, затова и не го ползвам много.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Е, това обяснява всичко.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: И последният Ви въпрос беше дали можем да правим виртуално заседанията си. Да, абсолютно! Даже ще е по-удобно, защото така ще можеш от всяко място да участваш в обсъждането. Иначе трябва да отделим време, за да се съберем, явно събирането става по-трудно. Нормално е да може, светът е много динамичен вече и нещата стават по начин, който е удобен за всички.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Ако позволите, и аз ще кажа нещо. Първо, приветствам вашето желание да участвате в работата на Съвета и да бъдете активни. Смятам, че много се формализирме, в момента целта не е да провеждаме някакво интервю, а просто да се запознаем с Вас. Така че някои от въпросите бяха действително малко излишни. Просто искам да ви попитам нещо релевантно: какъв до момента е опитът на организацията ви в избори, наблюдавали ли сте избори до момента, в какво се е състояло основно наблюдението ви?

Имате ли примерно някакви написани трудове, от които можем да почерпим някаква информация, някаква експертиза за нас? С това бихте отговорили на всички необходими въпроси на практика.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Аз казах, че ние за първи път участвахме тази година в изборите. Представихме се скромно, защото наистина не знаехме какво да очакваме. Пък и честно казано, взехме решение няколко души доста накрая на срока, в който можехме да регистрираме наблюдатели. Идеята ни беше да привлечем повече юристи като наблюдатели, защото смятаме, че има нужда от това чисто юридически да се разгледа проблемът със самото гласуване, с конфликтите, които възникват по време на изборите, на трудностите, които хората срещат и в самите комисии, ако щете, и в Централната избирателна комисия, навсякъде. Просто искахме да го видим това. За съжаление, пак казвам, не можахме да се организираме достатъчно добре. Но пък аз доста походих, както и моите двама колеги и мога да кажа доста неща. Като цяло наблюдението ми, защото аз самата съм участвала предни години в комисии по изборите, има конфликтни места, има места, където е нужно да има – не знам как да се изразя, думата не е „контрол“, защото контрол в случая може би не е удачно да се употребява като израз, но действително като конфликт, който се създава от нещо. Защото всеки конфликт се създава от нещо, този конфликт е провокиран, провокира се от поведението на едни хора, провокира се от поведението на други хора, провокира се от неправилно взето решение, провокира се от неправилно написана наредба, закон или каквото и да било друго. Затова се случват понякога и неприятни неща по изборите, както аз съм виждала, пак казвам, в предни години, когато съм участвала в комисии – стигало се е до бой в една от махалите в София, да не уточнявам в коя.

Това е, което мога да кажа.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Аз Ви благодаря. Предлагам вече темата с инквизицията да свърши. Ако Ивайло смяташе, че колежката ще има отношение примерно по въпросите с машинното гласуване и защо се възприема един или друг подход, не вярвам да получим отговор.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Абсолютно вярно, няма да мога да отговоря.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Питам като методика в какво се е състояло наблюдението, не и конкретни характеристики. Но няма значение.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Извинявайте, явно не съм Ви разбрала добре. Да, можем да ви предоставим. Но пак казвам, аз не съм подготвена в момента, ако е нужно, ще ви изпратим допълнително.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Аз искам да Ви попитам, както ми се стори че чух, във вашата фондация има човек, който е свързано лице с член на Централната изборителна комисия.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Той е председател на Борда на директорите на фондацията, но аз съм представляващ от няколко години. Не можем да го изключим, той е изключително добър юрист и специалист. Но не смятам, че има конфликт на интереси, защото това съм го проверила.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Питам дали е в роднински или близки отношения с член на ЦИК?

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Да, но съм проверила дали има конфликт на интереси, това беше моя идея, не тяхна.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Не обсъждам тази страна на въпроса, това ще прецени Комисията, когато разглежда предложението на Обществения съвет. Просто искам да знам така ли е или не е така.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Така е, да, не го отричам по никакъв начин.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Тоест, доколкото разбирам, Атанас Мусорлиев – защото молбата беше подадена от него – представлява вашето сдружение, председател е на Съвета на директорите, в същото време се явява член на Комисията за защита от дискриминацията и е съпруг на заместник-председател на Централната изборителна комисия от квотата на „Атака”. Това е фактичката обстановка.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Да, това е фактичката обстановка.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Сдружението е с предмет на дейност медиация и е участвало в предишните избори с трима наблюдатели.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Да, на тези избори. Бяхме само трима.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Изяснихме фактичката обстановка, изяснихме мотивацията за участие, аз да изясня и юридическата обстановка.

Изборният кодекс не дава правомощия на Обществения съвет да отхвърля искане на неправителствена организация за участие в Обществения съвет. Съгласно и първото решение № 29, с което бяхме учредени, членовете на Обществения съвет се утвърждават от Централната изборителна комисия по предложение на Обществения съвет. Такъв ли беше редът?

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Вие сега трябва да вземете решение дали ще ги предложите на Централната изборителна комисия за членове на Обществения съвет.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Колеги, единственият орган, който може да взима решения по законосъобразност и целесъобразност едновременно, е Общественият съвет. В конкретния случай подлагам на гласуване дали да предложим на Централната изборителна комисия Правния институт за обучение и решаване на спорове извън съда за член на Обществения съвет. При

така изяснената фактическа обстановка от юридическа гледна точка, моля да гласувате според вътрешното си убеждение и мотивация.

Който е „за”, моля да гласува.

Гласували 7 членове на Обществения съвет: **За – 2** (*Дончо Пачиков, Ивайло Цонев*); **против – 4** (*Йорданка Бачева, Даниел Стоянов, Божидар Василев, Надежда Гологанова*); **въздържал се – 1** (*Стоянка Балова*).

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Ако разрешите, искам да дам обяснение на отрицателния си вот. Първо, искам да попитам представителите на Централната изборителна комисия как на въпросното сдружение е издадено удостоверение за наблюдатели, тъй като имаше дебати преди изборите на 5 октомври такива организации, в които има представители на различни партии, свързани със съответните юридически лица с нестопанска цел, че е неморално. Тогава Общественият съвет подкрепи такова решение.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Само да се уточним, че няма участие.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Нали казахте, че е представител на „Атака”.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Няма такова нещо. Госпожа Мусорлиева е представител от квотата на „Атака”, но не е член на „Атака”. Това също да уточним. Ние обсъждахме този въпрос и тъй като наистина по закон нямаше конфликт на интереси, затова си позволихме да го направим.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Извинявам се, аз разбрах, че е член на „Атака”.

РОСИЦА МАТЕВА: Централната изборителна комисия реши, че няма да регистрира организации за участие в изборите като наблюдатели, ако някой от членовете на органите, които я представляват, са едновременно с това членове на органи на политически сили, които са регистрирани за участие в изборите. Ако някой от тези членове на органи е и в състава на гражданското

сдружение, не ги регистрирахме, ако е кандидат в лично качество в кандидатска листа за участие в изборите, също не ги регистрирахме. В този случай не е така. Затова това гражданско сдружение е получила регистрация за участие в изборите като наблюдатели. И затова ние зададохме въпроса това съвпадение на фамилни имена съвпадение ли е просто или има някаква връзка.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Нещо да попитам: господин Мусорлиев в момента депутат ли е като член на тази комисия?

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не, той е член на Комисията за защита от дискриминация.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Тогава да продължа. Всъщност тук няма конфликт на интереси, няма участие на ръководни органи от политическа партия, смесени с ръководни органи на сдружението. Аз променям моето решение, тъй като Изборният кодекс, чл. 55 визира кои могат да бъдат членове на Обществения съвет и там е цитирано, че представители от български неправителствени организации, които са участвали като наблюдатели в избори. Те са: осигуряване прозрачност, демократичност и честност в изборите.

Така че моят глас да се зачете като „за”.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: **Тогава стават трима - „за”, трима - „против”, един – „въздържал се.**

При конкретното гласуване единственото възможно решение е: Общественият съвет не взе решение поради липса на решение. Съжалявам!

СТОЯНКА БАЛОВА: Аз, разбира се, че имам мнение, не гласувам „въздържал се”, просто защото нямам такава. Тъй като аз не съм прочела поне от вашите мотиви за включването в Обществения съвет, а имайки предвид хората, с които работя, не съм запозната с вашата дейност преди това. говорейки от опита, който имаме в нашата организация, ние работихме на тези избори с близо 400 наблюдатели и не мога да кажа аз лично в качеството си на

представители на Института за социална интеграция, че ние сме направили толкова качествено наблюдение, тъй като секциите са наистина огромен брой и именно затова аз не виждам каква ще е добавената стойност с вашето включване. Може би ако ни представите мотиви, с които аргументирате вашето искане, аз съм склонна да си променя решението, но за момента моето решение е такова. По-скоро ми се струва, както председателят господин Стоянов каза, че ако само ще си пълним Обществения съвет с хора и няма да събираме кворум и ще чакаме по един час, за да започнем заседание, по-скоро съм против. Но гласувах „въздържал се”, защото има врата аз да променя мнението си, ако получа такива адекватни мотиви.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Аз наистина се извинявам, защото действително разбрах буквално преди половин час за заседание, даже не трябваше да съм тук, трябваше да съм на друго място. И тъй като явно няма как да се вземе в момента решение, ако имате желанието да ни допуснете отново за още една среща с вас и да ми дадете възможност да се организирам малко, защото, пак казвам, половин час ми трябваше, за да се придвижа дотук. Наистина това беше много изненадващо за мен и нямах възможност да се подготвя.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Добре, аз дължа да добавя извинението си, защото колежката Цанева беше на предишното ни заседание на 4 ноември и да поканим представител на сдружението за днешното ни заседание беше ясно от решението, което взехме. Тя трябваше да ви съобщи решението – може би не лично на Вас, но на организацията. И наистина съм изненадан, че половин час преди заседание, въпреки че аз съм противник точно на тези дванадесет без пет.

Предлагам следното. На следващото заседание на Обществения съвет отново да бъде първа точка изслушване на

Правен институт за обучение и решаване на спорове извън съда. Мисля, че сме единодушни и няма нужда да го гласуваме.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: В направлението, за което постоянно говоря и ще говоря и занапред тук пред вас, аз бих предложил следното нещо. Примерно, ако е възможно, разбира се, вие ще кажете, в един, да речем, двуседмичен срок да подготвят тяхното представяне, да ни го изпратят по имейл, за да можем да се запознаем предварително и да минимизираме времето, което ще ни отиде след това за повторното изслушване. Ако приемете.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Аз съм съгласен.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Аз също, да.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Защото иначе пак ще загубим един час. А като го прочетем предварително, който има въпроси, ще си ги зададе и ще получи отговор.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Абсолютно съм съгласен да го изпратят на имейла на Обществения съвет или до Централната избирателна комисия. Много благодаря за оперативното предложение.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Аз ви благодаря за втората възможност, която ни давате, и съм сигурна, че няма да ви разочароваме. Така че още веднъж благодаря.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не става въпрос за разочарование, става въпрос за изясняване на фактическата обстановка.

МИЛЕНА ДЕНЧЕВА: Просто мисля, че наистина ще сме много полезни.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Ако искате, можете да останете в качеството си на слушател, но ние трябва да продължаваме към следващата точка от дневния ред.

Колеги, както се разбрахме, това беше обсъждане евентуално на предложения за подобрене на изборния процес. За съжаление,

имаше две предложения, които постъпиха по електронната поща до всички днес в един без пет. Тази точка отпада от дневния ред, не подлежи на обсъждане, включително и въпросите на Ивайло Цонев. Освен ако господин Цонев не е в готовност да ни ги прочете и да мотивира изложението си.

Имате ли готовност, господин Цонев.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Имам готовност за всичко, но идеята им беше всъщност само по имейл да дискутираме това въпросно питане, дори да не се обсъжда в рамките на Съвета.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не, нямаме време за това. Вижте си имейлите, ако има някакви въпроси и допълнителни питання и предложения към господин Цонев, нека да го направим това по електронната поща. И в този случай аз се нагърбвам да ги изпратим като официално запитване до Централната изборителна комисия.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Накратко само да припомня случая от миналия път. Накрая на заседанието, понеже нямаше и много време, просто изложих набързо четири-пет основни пера, които да изпратим като запитване към Централната изборителна комисия. Написах ги в един имейл и трябва просто да се редактират в ход в електронен вид от всеки, ако смята, че нещо е излишно или ако трябва леко да се допълни. Просто да се оформи за няколко дни със съгласие или възражения по текста и директно да се съгласува в електронен вид и да го изпратим до Централната изборителна комисия, не да е предмет на обсъждане тук.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Добре. Аз само ще помоля за оперативност, тъй като от 4 ноември дойде на 2 декември в един без пет. Просто обяснявам как стоят нещата реално. Ако си мислим, че можем да работим по този начин, съжалявам, аз не изповядвам този тип на поведение.

СТОЯНКА БАЛОВА: Тъй като критиката е и към мен, аз също пуснах нашия окончателен доклад, но по-скоро за запознаване, тъй като ние сме го изпратили и до Централната изборителна комисия, а не с конкретно искане да го гледаме на това заседание. Ще се радвам да получим и вашите доклади, предполагам, че вече сте ги изпратили към Централната изборителна комисия, тъй като срокът беше 30 ноември, и предлагам, тъй като точката отпада този път, все пак да я оставим и да я обсъдим следващия път, когато имаме готовност.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Продължавам в този ред на мисли, както се казва. Централната изборителна комисия покани в срок до 30 ноември неправителствените организации, участвали с наблюдатели на изборите, да предоставят на Централната изборителна комисия отчет за извършеното наблюдение и евентуално препоръки за подобряване на изборния процес. Нали така?

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Да кажем, това, че срокът мина, не означава, че няма да бъдем благодарни на тези, които още не са изпратили.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Това е едното. Малко история. На изборите за членове на Европейския парламент писмото беше изпратено съвместно от Обществения съвет и Централната изборителна комисия с тази молба. До момента аз нямам информация и не мога да ви кажа колко неправителствени организации са откликнали на тази молба и са предоставили отчети.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Господин Стоянов, тази информация е качена на сайта на Централната изборителна комисия – 15 от 36.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Господин Томов, евроизборите са история, те минаха. Казах, че подходът на миналите избори беше един, сега изненадващо се смени, въпреки една неформална договорка, и се извинявам, че до момента нямам

никаква информация, не знам кои организации са изпратили и какво са изпратили. И по-нататъшната ми молба беше, ако има възможност, под формата на кратка справка или под формата, както беше предишния път, госпожа Цанева ни ги предостави всичките в разпечатан вид, просто за някаква информация, за да знаем какво става.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Само да попитам, понеже на миналото заседание стана въпрос и мисля, че това се прие – доколкото разбрах покана от Централната избирателна комисия организации, желаещи да изпратят свои препоръки за подобряване на изборния процес. Но за конкретни анализи или доклади, както беше на миналите избори, мисля, че не е написано никъде конкретно за доклад. Не съм го видял нито на сайта, нито на друго място. Нито е било на дискусия миналия път или по-миналия път на заседание. Специално доклад.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Дали ще го наречем констатации, доклад, наблюдение, дали ще е препоръки, предложения, дали ще е отчет – няма значение как ще наречем документа. Няма значение дали този документ ще е от една страница, защото на евроизборите имаше предложения за подобрения и отчети от една организация с много наблюдатели, която изпрати предложения в рамките на една страница.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Да, точно така, да обсъдим тук само препоръките, а не докладите.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Колеги, отново бъркаме нещата. Това, което ние взехме миналия път като решение, беше нашите предложения като препоръки за подобряване на изборния процес, евентуално за законодателни изменения. Нашите! Никой не е казал ние да си разменяме помежду си отчети за наблюдение. Който го е направил, направил, изпратил - нашата организация е направила, Институтът за социална интеграция е направил и изпратил, ГИСДИ предполагам и те ще направят и ще изпратят,

Антоанета Цонева също ще изпрати. Говорим за два различни режима в момента – единият е вътрешният, който е между нашите организации членове на Обществения съвет, а другата информация е от други организации, изпратена до Централната изборителна комисия. Защото не всички наблюдатели на изборите са членове на Обществения съвет. И тук, за да бъде разбран правилно, молбата е колко такива организации, независимо дали са членове на Обществения съвет или не, са изпратили някакъв вид документ и препоръка до Централната изборителна комисия. Просто като информация. Това е едното.

Точката за наше общо становище или общи предложения за изменение и подобрения в изборния процес остава отново висяща за следващото заседание, докато не я закрием. Стана ли ясно? Благодаря на всички за разбирането.

Продължаваме по-нататък по същество – един много важен въпрос. И използвам присъствието на господин Томов и госпожа Матева тук да ги информирам, защото предполагам, че не са били информирани, на предишното заседание ние взехме едно принципно решение относно анализа на недействителните бюлетини на проведените избори за Народното събрание през 2014 г. Водихме една много оживена дискусия и стигнахме до извода, че такъв анализ е от изключителна необходимост и важност за правилна оценка на причините за високия брой недействителни бюлетини и евентуално изготвяне на законодателни промени. Не знам дали госпожа Цанева е информирала Централната изборителна комисия за такова нещо, но искам да чуя вашето мнение по тази идея – смятате ли, че може да бъде обсъдена и реализирана? Защото ние сме създали една работна група, която да изготви примерна методика.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Трябва да излезете с формално предложение и Централната изборителна комисия ще го обсъди.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Тук въпросът ми беше какво е вашето лично мнение. Защото от личната ангажираност и участието на членовете на Централната изборителна комисия зависи много.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Обсъдете въпроса дали да направите формално предложение на Централната изборителна комисия. Това, с което мога да се ангажирам, е, че то веднага ще бъде докладвано пред Комисията, включено в дневния ред и обсъдено от Комисията. Колкото е по-конкретно предложението, толкова по-добре. За да има повод да бъде сезирана Комисията.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Понеже явно вървим към предложение до Централната изборителна комисия и по този въпрос, може би е редно да се подготви от страна на Обществения съвет и да се предостави на Централната изборителна комисия заедно с неговото излагане. Тоест поради сериозността на проблема действително да се инициира една макар и кратка среща с Централната изборителна комисия или в рамките на нейно заседание, когато именно този въпрос да се внесе, така че да може и да се обсъди с членовете, а не просто да се даде на една хартия, където ние пасивно ще гледаме в най-добрия случай по интернет как тя бива просто сложена в папката. Благодаря.

РОСИЦА МАТЕВА: Аз дойдох да присъствам тук, господин Томов знае, колегата Ганчева също е член на Централната изборителна комисия и знае, винаги когато е имало обсъждане на предложения на Обществения съвет на заседания на Централната изборителна комисия, аз лично и много от останалите членове на Централната изборителна комисия сме поканвали чрез членовете на ЦИК, които присъстват по принцип на вашите заседания – колегата Цанева и колегата Томов, всички вас да присъствате на заседание на Централната изборителна комисия. И винаги сме били изненадани от обстоятелството, че няма желание от ваша страна да присъствате, за

да можем заедно да обсъждаме предложенията, които правите, и да можем по-добре да работим заедно.

Така че аз мисля, че мога да го кажа още веднъж: винаги сте добре дошли и имаме желание да присъствате на наши заседания, за да обсъждаме вашите предложения. Или поне един представител.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Госпожо Матева и господин Томов, повдигаме една много чувствителна тема. Няма да забравя как на последното ни предложение за решение, когато беше в боен режим на избори, така ще го нарека, то бе три пъти отлагане. И най-накрая беше прието без много големи обсъждания. Но не искам да се връщам назад, сега сме в друг режим. Надявам се оттук нататък да можем да подобрим и този етап от нашето взаимодействие.

Господин Пачиков, Заповядайте.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ако е възможно, да започна от последното, което чух от госпожа Матева. От гледна точка на нашата организация ние с удоволствие бихме присъствали на работни заседания на Централната избирателна комисия, при положение че те бъдат подходящо организирани във времето на деня. Ние имаме такава възможност в следобедните часове. И вече по-нататък вие ще прецените дали може или не може.

По отношение на въпроса за недействителните бюлетини. Може би някои от вас знаят, аз сутринта бях тук с една група ученици на посещение в Централната избирателна комисия за запознаване с работата, използване на техниката, цялата процедура. Научих, че се разглеждат 70 и няколко случая на лица с единни граждански номера, които са гласували два пъти. Какво ще стане сега с тях? В момента се правят някакви анализи, оттам отива в съд, прокуратура, МВР, РДВР и може би като минат още един-два избора, ще стане ясно какво ще стане с тези, които са гласували два пъти. Не ви ли се струва, че е много бавно? Ако вие сте гладни днес,

вие искате да се нахраните днес. Да не стане като случая с магарето – тъкмо научих нашето магаре да не яде и то почина от глад.

Същата е ситуацията според мен и според нашите организации и с недействителните бюлетини. Ние ще изразходваме сигурно много усилия, докато изясним какво е станало, кой какво точно е направил и т.н., а последствията ще бъдат много отложени във времето и възпитателното въздействие върху обществото ще бъде минимално, да не казвам, че няма да има никакво такова въздействие.

В тази връзка аз предлагам следното нещо. Нека се съсредоточим върху произхода на тези случки, как се е получило така, че лица са гласували по няколко пъти и как са се получили недействителните бюлетини. И когато отстраним причините, ние няма да имаме нито единия случай, нито другия случай. Тоест няма да има недействителни бюлетини. Как може да бъде отстранено това нещо? Единствено чрез съвременните начини на гласуване, които обсъждаме.

И аз предлагам да съсредоточим нашите усилия върху тези начини – говоря за машинно и електронно гласуване, а не да изразходим две-три години, да се борим с някакви недействителни бюлетини и не се знае кога ще бъде изяснено какво ще стане. Това е моето мнение.

По отношение на това, което обещахме предния път – да ви предложим определен начин за електронно общуване между членовете на Обществения съвет, което фактически виртуално да повиши присъствието на онези членове, които не могат в дадения момент в точното време да дойдат тук, ние сме извършили следните дейности. С нашия представител, който е за чужбина, сме провели ред експерименти как това се получава. Дори в момента тече такъв експеримент тук при мен. Използваната програма е така направена, че в момента всеки, който иска, може да се включи да наблюдава и,

разбира се, и да говори с нас. Тоест има прав и обратен канал. Това за говоренето малко няма да се получи, тъй като колегата е на съвещание и няма как да стане.

Освен това по този начин се формира нещо като постоянно действаща виртуална конференция и всеки във всеки един момент може да се намеси и да каже нещо. Ще трябва още малко време, разбира се, това да бъде изследвано докрай.

Другото, което сме направили, тук в Централната избирателна комисия със съдействието на „Информационни системи” на Народното събрание има едно устройство, което при манипулация от страна на стенографите моментално тръгва излъчване онлайн от страницата на Централната избирателна комисия. Това е канал от нас навън. Това означава, че на нас ни трябва още малко време да организираме пък обратния канал – когато отвън искат нещо да ни кажат. И сме абсолютно готови.

Сутринта, когато бях тук на посещение, се оказа, че сравнителният анализ между дейността на Централната избирателна комисия в България и в другите страни от близкото европейско обкръжение е, че степента на откритост на Централната избирателна комисия е по-голяма от откритостта на която и да е Централна избирателна комисия в коя да е друга страна. Има какво да се учат от нас.

В тази връзка аз не виждам смисъл да се притесняваме, че въвеждаме някакви по-удобни и съвременни електронни начини на общуване на прага на електронното правителство.

Допълнително искам да добавя нещо от моя опит. Как се получава? В една секционна избирателна комисия тъкмо влизам като наблюдател да видя какво става и се оказва, че към председателката на секционната комисия един човек е подал три документа за наблюдател от три различни организации. И колежката се чуди какво да направи. Аз ѝ казах да позвъни веднага на

районната избирателна комисия и да пита кой кой е. От 10 ч. до вечерта 21 ч. тези телефони са недостъпни, защото са заети. За да реша въпроса, я заведох при директора на училището, той случайно беше там, използвах неговия компютър, звъннах в Централната избирателна комисия (вече не си спомням на кого) само да ме навирира да видя електронния списък, който е изнесен, и решихме въпроса на момента. Ако разширим нашия опит и впоследствие успеем това електронно общуване помежду ни да го предложим да бъде използвано за общуване между СИК и РИК, и съответно между РИК и ЦИК, нещата биха могли значително да се подобрят. Защото всичко става в реално време, не си късаме нервите да чакаме свободен телефон, веднага се решават въпросите.

Тоест докладвам в резюме. Прав канал от нас към света съществува много добър, на обратния канал – от света към нас – му трябва още малко експерименти. И аз съм сигурен, че примерно, ако през януари се видим, вече ще имаме готова демонстрация между нас и аз ще организирам външни хора, които са в България в други градове, и някъде извън България, да видим реално как се получават нещата. Смятам, че по този начин Общественият съвет може да даде значителен принос в развитието на комуникацията между структурите, които описах преди малко. Можем да покажем на факторите, от които зависи по-нататъшното въвеждане на електронното правителство, че не става въпрос за безкрайно много пари, а става въпрос за малко повече организация и работа на онова устройство на човека, което е между двете уши.

И само за да приключа, в тази връзка аз днес поставих на няколко места въпроса колко струва машината за машинно гласуване. Първият отговор беше „много”, вторият отговор беше, че тя е под наем. Наемът също е цена. И защо е необходимо да бъде машина, а не компютърна конфигурация, разполагаме със стотици компютри. Защо машинно? Машините се по няколко хиляди лева

като цена, наемът не знам колко е. А цената на един среден компютър е от порядъка на 500-600 лева вече. Ето сравнението, ето цената. Ако решаваме да продължим да изразходваме националния бюджет, това е друг въпрос. Но ако решаваме как трябва да бъде добре за всички, мнението на нашата организация – обсъдили сме го и с колегите ни зад граница – е именно електронното гласуване. Ние няма къде да отидем от него, ние ще стигнем до него. Друг е въпросът вече откъде ще го вземем – дали сами ще си го направим или ще го ползваме, да речем, от Германия, от Англия.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Господин Пачиков, надявам се да произнесете същата пламенна реч в защита на електронното гласуване пред Народното събрание.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Няма никакъв проблем. Само уредете ден и час.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Това, което говорихме на предишното заседание и остава като точка в нашия дневен ред, е изработване на политика на Обществения съвет. В тази част също нямаме никакви предложения. Искам да ви помоля, колкото и да е тривиално, но то е основен принцип, нека да си помислим първо за комуникационните канали. Не за този тип, който господин Пачиков говори – не за комуникация за навън, не за общуването помежду ни, а нека да имаме отговор имаме ли нужда от повече публичност и прозрачност и даване на прессъобщения или пресконференция или брифинги, или оставаме в тази твърда неизвестност.

И следващото ми предложение като задача за мислене: смятате ли, че Общественият съвет би имал някаква ефикасна роля евентуално при внесени предложения за изменения в изборното законодателство в Народното събрание? Дали има смисъл Общественият съвет да застане наравно и да отстоява някои свои принципни положения, или да стои настрана и да оставя, както се казва, другите да се наговорят и да правят каквото си искат. Тоест

дали трябва да има активна политика по отношение на евентуално внесени изменения в изборното законодателство и да бъде пасивна страна.

Не искам да го обсъждаме, просто искам да ви помоля да имате някаква нагласа, защото от това решение зависи и каква политика ние ще провеждаме.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Нали госпожа Цонева щеше да го напише.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Госпожа Цонева не знам дали в скоро време възможност да присъства с оглед на друг тип събития, които се случват около нея, но въпросите, които поставям, са принципни. Дали ще е Цонева, дали ще е някой друг зависи от нашето решение. И ще ви кажа защо. На мен може много силно да ми се иска и да не ми харесва някакво предложение за изменение в Изборния кодекс, но лично аз не мога да отида и да агитирам за или против което и да е предложение, ако нямам решение за единна политика от членовете на Обществения съвет. Това винаги ме е притеснявало. Или можем да издигнем Обществения съвет като някаква фигура и нещо значимо и да се говори за него, или да си го оставим в същата ситуация, в която беше досега. Тоест по същия начин, ако се внесе предложение за машинно гласуване, аз лично разчитам много повече на Ивайло Цонев и на неговата експертиза в машинното гласуване и бих му гласувал доверие да отиде и да защитава една или друга наша позиция. Разбирате за какво говоря.

Всичко това е много навързано, защото пък зависи от личното желание и личното време и мотивация на всеки един вече от нас. Ако ние решим да провеждаме някаква последователна политика, първо, не може това да е само и единствено в ръцете на ръководството и второ, не може и да бъде единствено и само от ръководството. Тоест всички сме равноправни участници тук.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Ако разрешите и аз да се включа. По принцип идеята, която дава Даниел Стоянов, е перфектна, но ние не трябва да забравяме, че законът, който ни е създал, е Изборният кодекс и ние сме към Централната изборителна комисия. В целия този тон и дух, който ти даде като изложение, моето предложение е всеки от нас да помисли по какъв начин да предложим на Централната изборителна комисия комуникацията, да я подобрим първо между Обществения съвет и Централната изборителна комисия. Това предложение, което дадоха членовете на ЦИК да присъства някой от Обществения съвет на заседанията като предварително се запознаваме с дневния ред на съответните заседания, за да определим кой или кои представители на Обществения съвет ще дойдат. И след това да мислим за съвместни действия, тъй като Общественият съвет е създаден към Централната изборителна комисия за прозрачност и да подпомага Централната изборителна комисия. Ние не можем да прескочим Централната изборителна комисия и да отидем директно в Народното събрание в качеството си на Обществен съвет.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Дайте конкретно предложение, което да внесем в заседание на Централната изборителна комисия. Какво е конкретното предложение на Обществения съвет до Централната изборителна комисия, което да бъде внесено в заседание, за да може да си взаимодействаме и да работим реално. Това е прекрасно предложение според мен, сложете го в някаква делова форма. Защото идеята е ваша, но трябва да мине през Централната изборителна комисия. Защото това е един проблем много сериозен, над 7 на сто са недействителните бюлетини. Ние можем горе-долу да опишем причините, но не сме направили анализ.

РОСИЦА МАТЕВА: Аз съм дошла днес, за да чуя вашите идеи за изменения на Изборния кодекс и подобряване на изборния процес. Затова дойдох. Защото ме интересува.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Такива няма в момента. Освен евентуално нашите изпратени стари предложения.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: На предишното заседание на 4 ноември, ако сте прочели протокола, ако не – се върнете и го прочетете, там имаме решение за този анализ. Общественият съвет има решение с гласуване да се извърши такъв анализ, има одобрена комисия, която да разработи методиката, по която ще се прави, съвместно с представители на ЦИК и да направим предложение до ЦИК.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Дайте това предложение черно на бяло, за да го внесем в заседание на ЦИК и оттам насетне да можем да формираме някаква обща група, която да започне този анализ. Направете вие предложението и го внасям веднага в заседание на Централната изборителна комисия.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Ще ми позволите ли аз да прочета нещо, кратко и ясно, след това, ако трябва, ще го допълним и оформим и още сега да вземем решение и да действаме.

Общественият съвет предлага на ЦИК да се създаде съвместна работна група от ЦИК и представители на Обществения съвет, която да извърши изследване и анализ на недействителните бюлетини от гласуването на изборите за Народното събрание през октомври 2014 г.

Това да бъде нашето конкретно предложение. Като преди това ще изложим това, което вие казвате – 7% недействителни бюлетини. И след това за методика.

Съгласни ли сте, колеги, днес да се вземе такова решение? Да се създаде съвместна работна група на ЦИК и представители на Обществения съвет, която да извърши изследване и анализ на недействителните бюлетини от гласуването на изборите за Народното събрание през октомври 2014 г.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Съгласни сме единодушно. Сега ще го напишем и ще го внесем формално. Решението е взето във ваше присъствие и не може да кажете, че не сте информирани, че сме взели такова решение.

Колеги, стигаме до точка „Разни”.

Да разпределим задачите. Едното е питането на Ивайло Цонев; другото е това решение, което трябва да оформим.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Това е нещо, което повдигнах миналия път на заседание на Съвета, но иначе от доста време, всъщност от изборите ми е в главата, а вече е облечено и с емпирични данни. Това са две таблици (*показва*). Едната таблица показва брой на бюлетини или гласове. Първата таблица е числовите данни от протоколите на РИК, тоест сканираните протоколи на РИК, а в дясната таблица са числовите данни, които са обобщени на ниво ЦИК на базата на приетите секционни протоколи, които са окончателните и законово валидни крайни резултати. Това е таблица с общия брой получени бюлетини по области или по районите в страната, като има няколко колонки: получени бюлетини, бюлетини, намерени извън урната, общ брой бюлетини, намерени в урната, общ брой по районни изборителни комисии. И се вижда изключително ясно, въпреки изключително многото цифри, но аз съм оградил с химикалка една от най-важните колонки, това, че има една фрапираща разлика между общия брой на получени бюлетини по секционни изборителни комисии в началото на изборния ден, сутринта, и броят на отчетените бюлетини в края на изборния ден – цифрата, която е попълнена от секционните изборителни комисии, която е приета след това от РИК, също така приета и от ЦИК. Наблюдава се една огромна разлика в бюлетините по районни изборителни комисии. На някои места в районни изборителни комисии липсват 11 хиляди бюлетини, 6 хиляди бюлетини, 2 хиляди бюлетини. За което имаше обяснение, говорил съм с няколко

членове на Комисията, но абсолютно пък няма обяснение как изведнъж се показват от някъде бюлетини и излиза, че в края на изборния ден са отчетени по секционни избирателни комисии много повече, с хиляди повече бюлетини, отколкото на практика са получени в началото на деня. Без те изобщо да бъдат получени.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Мога ли да кажа? На много места в протоколите на секционните избирателни комисии вместо броя на получените бюлетини са записани броят на получените кочани. И това е пренесено механично при първото въвеждане на информацията от секционните протоколи. Така че възникват секционни протоколи, където е написано, че са получени 8 бюлетини, а те са били реално 800. Това е отразено като драстични разлики. В по-голямата си част тези разлики са отстранени при проверката на тази информация. Така че тази техническа неточност, която между другото ще си позволя да го кажа самокритично, се дължи на една двусмисленост в методическите указания, където пише „кочани/бюлетини”, но всеки човек с коефициент на интелигентност, отговаряща на трети клас, може да съобрази за какво става дума. Оттам са се натрупали страшно големи отклонения, които се дължат на формална техническа грешка. Те трябва да бъдат изчистени. Те нямат връзка с изборния процес, но трябва да се изчистят, за да се види колко са реалните несъответствия.

РОСИЦА МАТЕВА: Имаше и грешки, описани и в броя на неизползваните бюлетини, описани и като извън кутията. И те се повтарят. Имаше и много грешки при недействителни бюлетини, примерно всички, които са недействителни, веднъж са описани в общата графа, веднъж са разпределени по партии. Много такива грешки има и ние сме установили много от тях при проверката, която правим на секционните протоколи. И затова има грешки между въведените данни в районните комисии и тези, които са

потвърдени от нас. Защото ние, болшинството от членовете на Комисията, сме правили проверка на всеки секционен протокол. Имаше много грешки при повторното въвеждане в РИК и в ЦИК и в редовете – на единия ред са 1, на другия са 100, обърнати са им местата. Ние преглеждахме всеки протокол, поне двама души от ЦИК, отбелязваме вярното, което вече се въвежда и се потвърждава от „Информационно обслужване” тук. И в болшинството случаи според мен е била техническа грешка при въвеждането в районните избирателни комисии.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: В подкрепа на това, което казва госпожа Матева, имайте предвид, че ние теоретично не можем да хванем всички такива грешки, защото проверяваме само протоколите, при които има разлики между първото и второто въвеждане.

РОСИЦА МАТЕВА: Да, не проверяваме всички протоколи. Но виждаме записи, които просто са невъзможни, няма как да са истински – получени, неизползвани, мястото им на отразяване в протокола.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Тоест да разбирам, че част от грешките са поправени и са идентифицирани?

РОСИЦА МАТЕВА: Да.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Но тези множество, хиляди грешки означават, че явно има все още някакви несъответствия в протоколите, които не са установени. Тоест те продължават.

РОСИЦА МАТЕВА: При нас идват и ние проверяваме само тези, за които е констатирана грешка между въвеждането в РИК и тук.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Тогава следващия въпрос – защо районните избирателни комисии по някакъв начин не са коригирали тези грешки на момента, когато протоколите от секционните избирателни комисии са били подавани в тях? Тоест районните

избирателни комисии не са изпълнявали на практика може би единствената си роля, която имат – именно да приемат изборните книжа от секционните избирателни комисии, взели са ги, без елементарно да ги проверят.

Вече се установява в общественото пространство – както сред експерти, така и сред обществото, така и след политически партии, едно изключително недоверие, меко казано, в компетентността на изборната администрация. Вече се прокарва тази идея и в Централната избирателна комисия в крайна сметка, и тя самата признава изключителната некомпетентност на най-ниския ред на изборната администрация – на секционните избирателни комисии. Както виждаме обаче, това вече се явява и на ниво РИК, не само на ниво СИК.

РОСИЦА МАТЕВА: Това са наши частни мнения с господин Томов, не на Централната избирателна комисия.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Доколкото съм питал и други, така мислят. Разбираме, че тази некомпетентност, се изразява и на ниво РИК. Което означава, че двете основни нива, от които се определят буквално изборните резултати, не работят.

РОСИЦА МАТЕВА: Може ли само за протокола да кажа ясно, че нито аз, нито господин Томов сме изразили становището, че РИК или СИК са некомпетентни като цяло. Нито пък ангажираме мнението на Централната избирателна комисия.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Понеже вие проверявате тези протоколи, в които има разминаване, нали така? И те не са проверени в районните избирателни комисии.

РОСИЦА МАТЕВА: Ние не знаем дали са проверени или не са, разбирате ли?

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Ако районните избирателни комисии направят същото, което вие правите, те ще хванат само тези, които

имат разминаване, но повторните грешки няма да ги хванат. Нали така?

РОСИЦА МАТЕВА: Не е така. Районните комисии проверяват първи протокола. И всъщност въвеждането, което се прави от „Информационно обслужване“, е след проверката на протоколите и излиза разпечатката. Според мен те не извършват подробна проверка. Ако са сработили контролите, приемат и продължаваме нататък. После вече при въвеждането, защото се потвърждава отново, сканират се протоколите и се правят засечките и може да се яви проблем. Не всички протоколи физически се проверяват от членовете на районните изборителни комисии, особено когато са сработили контролите. Когато не са сработили, вече се търси къде има проблем.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Тоест районните изборителни комисии могат да установят грешките.

РОСИЦА МАТЕВА: Могат. Там трябва да се изчистят, защото ако са допуснати такива грешки, които не могат да се установи откъде идват от присъствието на членовете и от прегледа на протокола, трябва да се донесе целият чувал и да се брои отново. Имаше такива случаи и на тези избори. Имало е и на предходни избори. Но е възможно да има някакви неточности в протокола, които да не са установени в РИК, защото са сработили контролите. При въвеждането също могат да се получат технически грешки, защото ние не знаем дали грешката е на компютърния оператор, която ние тук трябва да се произнесем и да я отстраним. Защото пък операторите в Централната изборителна комисия, които въвеждат същите тези протоколи, са видели нещо различно и са го въвели по различен начин. И при нас идват протоколи с различен запис на един и същи текст на практика. И ние сверяваме протоколите и казваме кое е вярното, виждайки протокола.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Добре, тогава следващият логичен въпрос е: значи няма достатъчно контроли на ниво РИК примерно в софтуера на „Информационно обслужване” и това е единственото обяснение как така един абсолютно грешен или в доста голяма степен сгрешен протокол бива приет на практика. С изключително големи разминавания и фрапантни разминавания. Понеже няма и засечка между общ брой невалидни бюлетини, няма такава контрола за общия брой на бюлетини извън изборната кутия, плюс общия брой невалидни бюлетини да дава общия брой на получените бюлетини. Защото в противен случай тази грешка нямаше да я има в момента и нямаше да има минуси или плюсове.

РОСИЦА МАТЕВА: Има такава контрола, но в крайна сметка това много лесно се хваща откъде идва грешката. Защото ти като имаш хиляда избиратели и имаш дадени 1500 бюлетини в секцията, а е написано примерно че са получени 800 или 500, то е ясно, че е допусната някаква грешка.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Идеята ми е, че явно няма контрола, която да сумира всичките различни получени бюлетини и видове бюлетини. Тоест тези, които са извън изборната кутия, тези, които са вътре в изборната кутия, подразбити, да са равни на общия брой на получени бюлетини. Защото в друг случай няма как иначе един протокол да бъде приет и да мине на следваща фаза, ако има разминаване. А очевидно има в огромната си част разминаване.

РОСИЦА МАТЕВА: Ако всички бюлетини, които са получени в секционната комисия са хиляда, броят на бюлетините в кутията трябва да бъде равен на общия брой, минус тези в кутията, минус тези, които са използвани за други неща. Да, има такава контрола.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Така е на теория. Тогава защо има тези разлики?

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Защото трябва да се проверява на хартия, а не винаги го правят.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Това е изключително важно, понеже тези огромни разминавания в броя на бюлетините, който да кажем, че не е обвързан с изборните резултати, на практика дава една много добра представа за нивото на изборната администрация, на секционните изборителни комисии, на районните изборителни комисии, на цялостната организация, което автоматично поставя под въпрос и автентичността на изборния резултат. Защото не можем да кажем, дори и малко да сме сигурни, че една част от процеса при затварянето на изборителните секции и отчитането на бюлетините е изключително грешна и порочна, пък друга част е изключително вярна и безпрецедентно да вярваме на изборните резултати, при условие че виждаме емпирично толкова големи разминавания.

Но понеже споменахте за софтуера на „Информационно обслужване” и това е един друг, много интересен въпрос. Мога ли да попитам дали Централната изборителна комисия по някакъв начин е тествала софтуера, с който „Информационно обслужване” е извършило обработката изборните резултати на ниво РИК и на ниво ЦИК? Какъв тест е преминал през Централната изборителна комисия този софтуер, даден от „Информационно обслужване”. На практика „Информационно обслужване” са собственост на изпълнителната власт - Министерството на регионалното развитие, което означава на практика, че изпълнителната власт има пряко влияние върху определянето на изборните резултати в страната. В такава ситуация веднага човек започва да си задава въпроси за автентичността на софтуера, който се използва. Още повече, че няма никаква институция, която реално да тества този софтуер, няма никаква институция, която да каже със сигурност дали един и същи софтуер е инсталиран на всички стотици компютри, които са използвани от „Информационно обслужване”. И Централната изборителна комисия

на практика признава, че „Информационно обслужване” ѝ е дало копие от софтуера, който Централната изборителна комисия е приела и е заключила в каса, но никога досега не го е изследвала.

РОСИЦА МАТЕВА: Знаете ли, Вие досега няколко пъти използвате изрази като „ЦИК приема”, „ЦИК признава”. Откъде черпите тази информация – че Централната изборителна комисия е приела и е признала тези неща?

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: За софтуера ли?

РОСИЦА МАТЕВА: Да, например за софтуера.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Ами той е при вас в каса или в чекмедже, заключен.

РОСИЦА МАТЕВА: Аз Ви питам откъде знаете, че ЦИК е признала някакво обстоятелство, за да го казвате в момента? Защото нито ние в момента с господин Томов сме казали нещо подобно, нито знам аз Централната изборителна комисия да е взела такова решение да направи такова признание. В смисъл изразите, които употребявате, и начините, по които се изразявате, са твърде силни.

ИВАЙЛО ЦОНЕВ: Съжалявам за което. Може би думата просто е приела, без по какъвто и да е начин да осигури автентичността му.

РОСИЦА МАТЕВА: Обявили сме поръчка, спечелена е от „Информационно обслужване” и толкова.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Мога ли да кажа две неща? Аз работя с бази данни откакто се помня. И преди да имам нещо общо с Централната изборителна комисия съм се старал доколкото мога да анализирам изборни резултати. Съмненията ви не почиват на реални основания. Това, което се опитвам да кажа, изборните резултати като цяло не могат да бъдат манипулирани през софтуер. Абсолютно сигурен съм, че това не се прави на изборите, на които познавам информацията. Абсолютно сигурен съм, че това не се прави от „Информационно обслужване” и е невъзможно да се направи.

Гледал съм как работят екипите на „Информационно обслужване” в двете-трите нощи след двата избора, при които съм в ЦИК. Ако има някакво софтуерно пипане на избран резултат, то ще остави систематични белези върху цялата база данни. То не може да се направи по друг начин, не може да се направи дори с някакъв лотариен подбор. Абсурдно е да си мисли, че изборният резултат е повлиян от начина, по който се въвежда информацията от „Информационно обслужване”. Прекалено много хора вършат тази работа, за да може това да стане синхронизирано, а не е възможно да стане софтуерно. Освен това тези данни издържат на всякакви тестове, при които се използва корелационна матрица, изобщо каквито искате модели на отчитане на устойчиви корелации вътре в масива. Това съм го проверявал многократно.

Именно поради това аз не виждам никакво основание Централната избирателна комисия да тества софтуера на „Информационно обслужване”.

Това е, което мога да ви кажа. В крайна сметка, за да тръгна да се усъмнявам в начина, по който метеоролозите си правят прогнозите, би трябвало да ме вали сняг, когато ми казват да ходя по потник. Трябва да има някакви достатъчно ясни емпирични основания, че там някъде има проблем и трябва да се разкрие какъв е проблемът. В случая, пак ви казвам, ние се опитахме да обясняваме на какво се дължат тези разминавания, те се дължат на ниското ниво на компетентност в работата на секционните избирателни комисии на много места. Избори може да се манипулират в България, но не на това равнище. Със сигурност не можем да спрем купуването на гласове, допускам, че е възможно цели секционни комисии да фалшифицират протоколи, но на равнище обработка на резултатите фалшификации няма. Това е личното ми мнение и го казвам съвсем убедено. Поради това никога не бих подкрепил решение на

Централната изборителна комисия да се рови в софтуера на „Информационно обслужване”. Не виждам смисъл, не заради друго.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Аз принципно бих казал, че е добре, че не ни разрешават да вкарваме магарета в Народното събрание, защото и магаре бихме си избрали.

РОСИЦА МАТЕВА: То няма да е поради грешка в софтуера или недобра работа на СИК и РИК – мисля аз.

ПРЕДС. ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не, за магаре става въпрос. Това беше леко отклонение, за да разведрия атмосферата.

Колеги, мисля, че отиваме към приключване. Предлагам да обсъдим датата на следващото заседание. 16 декември е много скоро. Предложението е за 13 януари 2015 г., вторник, от 14 часа.

Закривам заседанието.

(Закрито в 16 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Даниел Стоянов

Стенограф:

Стойка Белова